Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 25 maj 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Förordning (EG) nr 44/2001 — Erkännande och verkställighet av interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder — Begreppet ’grunderna för rättsordningen (ordre public)’”

i mål C-559/14

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Augstākās tiesas Civillietu departaments (avdelningen för tvistemål vid Högsta domstolen, Lettland) genom beslut av den 15 oktober 2014, som inkom till domstolen den 5 december 2014, i målet

Rūdolfs Meroni

mot

Recoletos Limited,

ytterligare deltagare i rättegången:

Aivars Lembergs,

Olafs Berķis,

Igors Skoks,

Genādijs Ševcovs,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta (referent) samt domarna A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, S. Rodin och E. Regan,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: lettiska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Rūdolfs Meroni, genom D. Škutāns, advokāts,

— Portugals regering, genom L. Inez Fernandes och E. Pedrosa, båda i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom V. Kaye, i egenskap av ombud, biträdd av B. Kennelly, barrister,

— Europeiska kommissionen, genom A. Sauka och M. Wilderspin, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 25 februari 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 34.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Rūdolfs Meroni och Recoletos Limited angående en begäran om erkännande och verkställighet i Lettland av ett beslut om interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder som fattats av High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, (Commercial Court) (överrätten för England och Wales, Queen's Bench Division (handelsavdelningen), Förenade kungariket).

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Stadgan

3 Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), med rubriken ”Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol”, har följande lydelse:

”Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en ska ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas.

… ”

4 I avdelning VII, med rubriken ”Allmänna bestämmelser om tolkning och tillämpning av stadgan”, återfinns artikel 51, i vilken följande föreskrivs:

”Bestämmelserna i denna stadga riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, byråerna och medlemsstaterna ska därför respektera rättigheterna, iaktta principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt fördragen.”

Förordning nr 44/2001

5 I skälen 16–18 i förordning nr 44/2001 anges följande:

”(16) Det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i [unionen] gör det berättigat att automatiskt erkänna en dom som har meddelats i en medlemsstat utan att något ytterligare förfarande behöver tillgripas, utom när erkännandet är tvistigt.

(17) I enlighet med samma princip om ömsesidigt förtroende måste förfarandet för att göra en dom som har meddelats i en medlemsstat verkställbar i en annan medlemsstat vara snabbt och effektivt. Därför bör verkställighetsförklaringen utfärdas närmast automatiskt efter en enkel formell kontroll av handlingarna och utan att domstolen på eget initiativ får pröva om någon av grunderna i denna förordning för att vägra verkställighet föreligger.

(18) Emellertid innebär försvarets rättigheter att svaranden bör ha möjlighet att överklaga verkställighetsförklaringen genom ett kontradiktoriskt förfarande om han anser att någon av grunderna för att vägra verkställighet föreligger. Den som söker verkställighet bör också kunna överklaga ett beslut om att vägra verkställighetsförklaring.”

6 I artikel 32 i förordning nr 44/2001 definieras begreppet dom som ”varje avgörande som har meddelats av domstol i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom dom, beslut eller förordnande om verkställighet, liksom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader”.

7 I artikel 33 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”1. En dom som har meddelats i en medlemsstat skall erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas.

2. Om frågan huruvida en dom skall erkännas eller inte är föremål för tvist, kan en part, som gör gällande att domen skall erkännas, genom att anlita det förfarande som föreskrivs i avsnitten 2 och 3 i detta kapitel, få fastställt att domen skall erkännas.

3. Om utgången av ett mål som handläggs vid en domstol i en medlemsstat är beroende av om en dom ska erkännas, är den domstolen behörig att pröva frågan om erkännande.”

8 I artikel 34 leden 1 och 2 i förordningen föreskrivs följande:

”En dom ska inte erkännas om

1) ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den medlemsstat där domen görs gällande,

2) det är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta.”

9 Enligt artikel 35.2 och 35.3 i förordning nr 44/2001 är den domstol eller myndighet som prövar frågan om erkännande bunden av de faktiska omständigheter som domstolen i ursprungsmedlemsstaten har grundat sin behörighet på. Behörigheten för domstolen i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas. Behörighetsreglerna omfattas inte av de i artikel 34.1 åsyftade grunderna för rättsordningen.

10 I artikel 36 i förordningen föreskrivs att en utländsk dom aldrig får omprövas i sak.

11 I artikel 38.1 i förordningen föreskrivs följande:

”En dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten skall verkställas i en annan medlemsstat sedan domen, på ansökan av part, har förklarats vara verkställbar där.”

12 Artikel 41 i förordningen har följande lydelse:

”Domen skall förklaras vara verkställbar omedelbart efter fullgörandet av formaliteterna … I detta skede av förfarandet skall motparten inte ges tillfälle att yttra sig över ansökan.”

13 I artikel 42.2 i förordningen föreskrivs följande:

”Motparten skall delges verkställighetsförklaringen tillsammans med beslutet, såvida inte detta redan delgivits denna part.”

14 I artikel 43 i denna förordning föreskrivs följande:

”1. Båda parter får söka ändring av beslutet i anledning av ansökan om verkställighetsförklaring.

2. Ansökan om ändring skall göras till den domstol som anges i förteckningen i bilaga III.

3. Ansökan om ändring skall handläggas enligt bestämmelserna för kontradiktoriska förfaranden.

…

5. Ansökan om ändring av verkställighetsförklaringen skall ges in inom en månad efter delgivningen av denna. Om motparten har hemvist i en annan medlemsstat än den där verkställighetsförklaringen meddelades, skall fristen för att söka ändring vara två månader och löpa från den dag då beslutet delgavs honom, antingen personligen eller i hans bostad. Fristen får inte förlängas på grund av långt avstånd.”

15 I artikel 45 i förordningen föreskrivs följande:

”1. Den domstol vid vilken ansökan om ändring görs … får avslå en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäva verkställighetsförklaringen endast på någon av de grunder som anges i artiklarna 34 och 35 … .

2. Den utländska domen får aldrig omprövas i sak.”

Lettisk rätt

16 I artikel 138 i Civilprocesa likums (civilprocesslagen) finns en förteckning över säkerhetsåtgärder, nämligen:

”1. Beslag av gäldenärens lösa egendom och kontanta medel.

2. Inskrivning av ett förbudsmeddelande i relevant register över lös egendom eller annat offentligt register.

3. Inskrivning av säkerhetsåtgärden i fastighetsregistret eller fartygsregistret.

4. Kvarstad på fartyg.

5. Förbud för gäldenären att vidta vissa åtgärder.

6. Beslag av skulder som ska betalas av tredje man, inbegripet medel i kreditinstitut eller andra finansinstitut.

7. Förbud mot att genomföra löpande transaktioner (även förbud för förrättningsmannen att överföra pengar eller tillgångar till en exekutor eller en gäldenär, eller beslut om stopp av försäljning av egendom).”

17 I artikel 427.1 led 4 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”En överinstans ska, oberoende av grunderna för överklagandet, upphäva den lägre instansens dom och återförvisa målet för förnyad prövning om den finner att den lägre instansens dom medför rättigheter eller skyldigheter för personer som inte kallats att delta som parter i förfarandet.”

18 I artikel 452.3 fjärde stycket i lagen anges följande:

”Följande ska under alla omständigheter betraktas som ett åsidosättande av en processrättslig bestämmelse som kan leda till att tvistens avgörande blir felaktigt, nämligen

…

att en dom medför rättigheter eller skyldigheter för personer som inte kallats att delta som parter i förfarandet.”

19 I artikel 633 i samma lag föreskrivs följande:

”1. En person som anser sig ha rätt till lös eller fast egendom som tagits i beslag och som är föremål för utmätning, eller till en del av denna egendom, ska väcka talan enligt allmänna behörighetsregler.

2. En talan om uteslutning av en tillgång från en inventarieförteckning, om strykning av en anteckning om indrivning i fastighetsregistret eller om något annat ska väckas mot gäldenären och exekutorn. Om tillgången har tagits i beslag på grundval av den del av en brottmålsdom som avser förverkande av en tillgång ska den dömde och finansinstitutet ges möjlighet att inställa sig såsom svarande.

3. Om tillgången redan har sålts, ska talan riktas mot den person till vilken egendomen har överförts. Om domstolen bifaller talan angående en fastighet, ska inskrivningen om övergången av äganderätten till förvärvaren i fastighetsregistret ogiltigförklaras.

… ”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

20 Till följd av en talan väckt av Recoletos m.fl. mot Aivars Lembergs, Olafs Berķis, Igors Skoks och Genādijs Ševcovs meddelades ett beslut om interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder av High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, (Commercial Court) (överrätten för England och Wales, Queen's Bench Division (handelsavdelningen)) den 9 april 2013. Beslutet delgavs inte nämnda personer.

21 Genom ett beslut av den 29 april 2013 (nedan kallat det angripna beslutet) fastställde High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, (Commercial Court) (överrätten för England och Wales), Queen's Bench Division (handelsavdelningen)) åtgärderna mot de nämnda personerna. I synnerhet behölls kvarstaden på de tillgångar som tillhör Aivars Lembergs. Denne sistnämnde och övriga svaranden förbjöds att förfoga över sina aktier i Ventbunkers AS, med säte i Lettland, att handla med dem eller att försämra deras värde, oberoende av att aktierna i detta bolag tillhör dem, direkt eller indirekt, eller att förfoga över all avkastning eller all vinst från försäljning av dessa aktier eller från andra bolag eller enheter genom vilka svarandeparterna har tillgång till aktierna i Ventbunkers. Aivars Lembergs äger endast en enda aktie i detta bolag. Cirka 29 procent av Ventbunkers kapital ägs av Yelverton Investments BV (nedan kallat Yelverton) i vilket Aivars Lembergs har rättigheter i egenskap av ”faktisk förmånstagare”.

22 Det angripna beslutet åtföljdes av flera bilagor, bland annat en organisationsplan över de bolag och andra enheter som avses i beslutet. Dessa sistnämnda var inte parter i förfarandet inför den domstol som meddelade beslutet.

23 Enligt det angripna beslutet utnämndes Recoletos som ansvarig för delgivning av detta beslut. Såsom framgår av beslutet har alla som delgetts beslutet rätt att vända sig till High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, (Commercial Court) (överrätten för England och Wales), Queen's Bench Division (handelsavdelningen)) och invända mot de åtgärder som beslutats av denna domstol. Beslutet meddelades under ett sammanträde som svarandeparterna informerats om och det preciserades att dessa sistnämnda har rätt att väcka talan vid den domstolen om ändring eller upphävande av det angripna beslutet.

24 I beslutet angavs vidare följande:

”Inom sju dagar från mottagandet av en kopia av detta beslut …, ska svarandena vidta alla åtgärder de rimligen kan för att förhindra att styrelseledamöterna i de bolag som uppräknas [i] detta beslut på något sätt förfogar över, handlar med eller försämrar värdet av de andelar [i Ventbunkers] som dessa bolag äger. Sådana åtgärder som rimligen kan genomföras av svarandena ska innefatta, utan att begränsa sig till detta, att omedelbart och officiellt informera de nämnda bolagen, genom deras styrelseledamöter och … i den mån de har behörighet till det, att förbjuda varje avyttring, förfogande över eller minskning av värdet av de andelar [i Ventbunkers] som dessa bolag äger.

…

Detta beslut innebär inte något förbud för svarandena att förfoga över, handla med eller försämra värdet av svarandena tillgångar i den del de inte hör till andelar [i Ventbunkers].

Detta beslut innebär inget förbud att handla med eller förfoga över andelar [i Ventbunkers] som led i en normal och lämplig handelsverksamhet. Svarandena ska dock dessförinnan informera sökandenas rättsliga ombud.

…

En svarande som är en fysisk person och som har ålagts att inte vidta några åtgärder ska avhålla sig från att själv vidta åtgärder och att vidta åtgärder på annat sätt. Han eller hon kan inte vidta åtgärder genom andra personer som agerar i hans eller hennes namn, enligt hans eller hennes instruktioner eller på hans eller hennes inrådan.

…

Bestämmelserna i detta beslut har verkan för följande personer i ett land eller i en stat som befinner sig utanför den handläggande domstolens domsaga:

a) svarandena,

b) personer som

— omfattas av den handläggande domstolens behörighet,

— skriftligen delgivits detta beslut i sin bostad eller på sin arbetsplats belägen inom den handläggande domstolens domsaga, och

— kan förhindra åtgärder eller underlåtenhet att vidta åtgärder utanför den handläggande domstolens domsaga som medför eller underlättar en överträdelse av bestämmelserna i detta beslut, och

c) varje annan person endast i den mån en domstol i detta land eller i denna stat har förklarat detta beslut verkställbart eller har verkställt det.”

25 Det intyg som avses i artiklarna 54 och 58 i förordning nr 44/2001 utfärdades därefter den 3 maj 2013. I intyget anges att det angripna beslutet ska tillämpas mot Aivars Lembergs, Olafs Berķis, Igors Skoks och Genādijs Ševcovs.

26 Den 28 juni 2013 väckte Recoletos talan vid Ventspils tiesa (Ventspils domstol, Lettland) och yrkade att det angripna beslutet skulle förklaras vara verkställbart och att verkställigheten av beslutet skulle säkerställas genom interimistiska åtgärder.

27 Ventspils tiesa (Ventspils domstol) biföll delvis denna talan samma dag. Talan avslogs i den del den avsåg försäkran om att det angripna beslutet skulle verkställas.

28 Olafs Berķis, Igors Skoks och Genādijs Ševcovs, samt Rūdolfs Meroni, en advokat etablerad i Zürich (Schweiz) som är dels företrädare för och förvaltare av Aivars Lembergs kvarstadsbelagda tillgångar och utövar dennes aktieägarrättigheter i Ventbunkers, dels direktör i Yelverton, överklagade Ventspils tiesas (Ventspils domstol) beslut till Kurzemes apgabaltiesa (Regionala domstolen i Kurzeme, Lettland). Den del av beslutet som innebär avslag på yrkandet om säkerställande av verkställigheten av det angripna beslutet har inte överklagats.

29 Genom dom av den 8 oktober 2013 upphävde Kurzemes apgabaltiesa (Regionala domstolen i Kurzeme) Ventspils tiesas (Ventspils domstol) beslut och avgjorde Recoletos talan i sak. Den regionala domstolen förordnade att beslutet om kvarstad på tillgångarna delvis var verkställbart i Lettland, i den del det innebar ett förbud för Aivars Lembergs att förfoga över sina aktier i Ventbunkers, att handla med dem eller att försämra deras värde, oberoende av om dessa aktier tillhör honom direkt eller indirekt, samt att anförtro åt tredje män att vidta sådana åtgärder. Den domstolen fann att det saknades stöd för Rūdolfs Meronis invändningar att det angripna beslutet var till skada för tredje män som inte hade uppträtt som parter i målet vid domstolen i Förenade kungariket. Kurzemes apgabaltiesa (Regionala domstolen i Kurzeme) preciserade i detta hänseende att det angripna beslutet endast avsåg Aivars Lembergs och kvarstad på hans egendom.

30 Rūdolfs Meroni har överklagat Kurzemes apgabaltiesas (Regionala domstolen i Kurzeme) dom till Augstākās tiesas Civillietu departaments (avdelningen för tvistemål vid Högsta domstolen, Lettland) och yrkat att den meddelade domen ska upphävas i den del den innebär att det angripna beslutet kan verkställas i Lettland mot Aivars Lembergs.

31 I sitt överklagande har Rūdolfs Meroni gjort gällande att han är direktör i Yelverton, som är aktieägare i Ventbunkers, och att han utövar Aivars Lembergs aktieägarrättigheter i detta bolag. Han anser att det angripna beslutet förhindrar honom från att utöva den rösträtt som följer av Yelvertons aktier i Ventbunkers. Rūdolfs Meroni har även hävdat att erkännandet och verkställigheten av det angripna beslutet strider mot undantaget avseende grunderna för rättsordningen i den mening som avses i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, eftersom de förbud som förordnats i det angripna beslutet skadar rätten till egendom för tredje män som inte var parter i förfarandet inför den domstol som meddelade det angripna beslutet.

32 Augstākās tiesas Civillietu departaments (avdelningen för tvistemål vid Högsta domstolen) har påpekat att detta beslut gäller inte endast Aivars Lembergs, utan även tredje män som Yelverton och andra personer som inte var parter vid förfarandet inför High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, (Commercial Court) (överrätten för England och Wales), Queen's Bench Division (handelsavdelningen), Förenade kungariket). Det kan emellertid vara svårt att klargöra om personer som inte är inblandade i ärendet har informerats om det angripna beslutet och om handlingarna i målet, om dessa handlingar inte har lagts fram vare sig av sökanden eller av svaranden. Det bör således utredas huruvida det enligt unionsrätten är tillåtet, i ett förfarande om interimistiska säkerhetsåtgärder, dels att begränsa rätten till egendom för en person som inte har uppträtt som part i målet, när det föreskrivs att var och en som berörs av ett beslut om säkerhetsåtgärder ska ha rätt att när som helst vända sig till den berörda domstolen och yrka att beslutet ska ändras eller upphävas, dels att överlåta åt sökandena att tillse att beslutet delges berörda personer, även om den nationella domstolen i den (medlems)stat där beslutet görs gällande har begränsade möjligheter att pröva de faktiska omständigheterna runt delgivningen av beslutet.

33 Augstākās tiesas Civillietu departaments (avdelningen för tvistemål vid Högsta domstolen) har påpekat att om en person inte är part i ett förfarande har denna inte ens möjlighet att lägga fram sina synpunkter inför den domstol som handlägger målet, vare sig när det gäller de faktiska eller de rättsliga omständigheterna, vilket är själva kärnan i rätten till en rättvis rättegång. En part i en tvist ska nämligen bli delgiven såväl själva ansökan som handlingarna i målet som utgör stöd för ansökan. Det är först när en sådan part har tagit del av de argument som åberopats i sak i målet som parten har möjlighet att försvara sig mot motparten. Det är nödvändigt att säkerställa att ett förfarande följer principen om en kontradiktorisk och rättvis rättegång, inte endast i det skede då målet prövas i sak, utan även i det skede då interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder beslutas.

34 Mot denna bakgrund beslutade Augstākās tiesas Civillietu departaments (avdelningen för tvistemål vid Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Ska artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 tolkas så, att ett åsidosättande, i ett förfarande om erkännande av ett beslut meddelat av en utländsk domstol, av rättigheter som tillkommer personer som inte är parter i målet rörande huvudsaken kan utgöra skäl att tillämpa bestämmelsen om ordre public i nämnda artikel 34.1 och att vägra att erkänna det utländska beslutet i den del som den rör personer som inte är parter i målet rörande huvudsaken?

2) Om svaret på den första frågan är jakande, ska då artikel 47 i stadgan tolkas så, att det enligt de principer om en rättvis rättegång som kommer till uttryck i nämnda bestämmelse, då det beslutas om säkerhetsåtgärder i ett förfarande, är tillåtet att begränsa rätten till egendom för personer som inte har uppträtt som parter i förfarandet – varvid det dock föreskrivs att den som berörs av ett

beslut om säkerhetsåtgärder ska ha rätt att när som helst vända sig till den behöriga domstolen med yrkande om att beslutet ska ändras eller upphävas – och att överlåta åt sökandena att tillse att beslutet delges de berörda personerna?”

Prövning av tolkningsfrågorna

35 Den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor, vilka ska behandlas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, tolkad mot bakgrund av artikel 47 i stadgan, under sådana omständigheter som de i det nationella målet, ska tolkas så, att erkännande och verkställighet av ett beslut som meddelats av en domstol i en medlemsstat, som meddelats utan att en tredje man vars rättigheter kan komma att påverkas av beslutet har hörts, ska anses uppenbart strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där beslutet gjorts gällande och mot rätten till en rättvis rättegång i den mening som avses i dessa bestämmelser.

36 För att kunna besvara dessa frågor ska det fastställas om den omständigheten att Rūdolfs Meroni inte hörts av High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division, (Commercial Court) (överrätten för England och Wales), Queen’s Bench Division (handelsavdelningen)) innan den domstolen antog det angripna beslutet kan utgöra ett åsidosättande av grunderna för rättsordningen i den stat vid vars domstolar en ansökan gjorts om erkännande och verkställighet av detta beslut.

37 Det är viktigt att påpeka att det angripna beslutet, av vilket erkännande och verkställighet begärts, rör frysning av ett visst antal tillgångar som en säkerhetsåtgärd i syfte att undvika att en av parterna förhindrar att den andra parten senare kan få åtkomst till dessa tillgångar. Detta beslut rör även ett antal tredje män, såsom klaganden i det nationella målet, som har rättigheter som är knutna till dessa tillgångar.

38 När det gäller begreppet ”grunderna för rättsordningen (*ordre public*)” i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 har EU-domstolen i punkt 55 i sin dom av den 28 april 2009, Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271) fastställt att denna bestämmelse ska tolkas restriktivt, eftersom den utgör ett hinder för genomförandet av ett av de grundläggande målen med denna förordning och att den endast ska tillämpas i undantagsfall.

39 Även om det i princip står medlemsstaterna fritt att, med stöd av förbehållet i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, i enlighet med sin nationella begreppsbildning, bestämma vilka krav som grunderna för rättsordningen ställer, ska gränserna för begreppet ordre public omfattas av tolkningen av denna förordning (se dom av den 28 april 2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 56 och där angiven rättspraxis).

40 Även om det inte är domstolens uppgift att definiera vad som utgör ordre public i en medlemsstat, ankommer det dock på den att kontrollera gränserna inom vilka en domstol i en medlemsstat kan tillämpa detta begrepp för att inte erkänna en dom från en annan medlemsstat (se dom av den 28 april 2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 57 och där angiven rättspraxis).

41 Förbudet i artiklarna 36 och 45.2 i förordning nr 44/2001 mot att ompröva den utländska domen i sak innebär att domstolen i den stat där domen görs gällande inte får avslå en ansökan om erkännande eller verkställighet av denna dom av det enda skälet att den rättsregel som har tillämpats av domstolen i ursprungsmedlemsstaten skiljer sig från den bestämmelse som skulle ha tillämpats av domstolen i den stat där domen görs gällande, om målet hade anhängiggjorts där. Inte heller får domstolen i den stat där domen görs gällande kontrollera om domstolen i ursprungsmedlemsstaten har gjort en riktig rättslig bedömning eller en riktig bedömning av de faktiska omständigheterna (se dom av den 28 april 2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 58 och där angiven rättspraxis).

42 En tillämpning av bestämmelsen om ordre public i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 kommer följaktligen i fråga endast i det fall då erkännande eller verkställande av den dom som har meddelats i en annan medlemsstat på ett icke godtagbart sätt skulle innebära en konflikt med rättsordningen i den stat där domen görs gällande, genom att kränka en grundläggande princip. För att förbudet mot en omprövning i sak av den utländska domen inte ska åsidosättas måste kränkningen innebära ett uppenbart åsidosättande av en rättsregel som anses vara av grundläggande betydelse i rättsordningen i den stat där domen görs gällande eller av en rättighet som anses vara en grundläggande rättighet i denna rättsordning (se dom av den 28 april 2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 59 och där angiven rättspraxis).

43 Den hänskjutande domstol vill få klarhet i hur artikel 47 i stadgan påverkar tolkningen av artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, när det gäller ansökan om erkännande och verkställighet av det angripna beslutet. EU-domstolen erinrar i detta hänseende om att stadgans tillämpningsområde med avseende på åtgärder som vidtas av medlemsstaterna definieras i artikel 51.1 i stadgan, enligt vilken bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten (se dom av den 26 februari 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 17).

44 En nationell domstol som genomför unionsrätten genom att tillämpa förordning nr 44/2001 ska således iaktta de krav som följer av artikel 47 i stadgan, enligt vilken var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel.

45 Domstolen har dessutom konstaterat att unionsrättsliga bestämmelser, såsom bestämmelserna i förordning nr 44/2001, ska tolkas mot bakgrund av de grundläggande rättigheterna, vilka enligt fast rättspraxis utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciper som domstolen ska säkerställa iakttagandet av och som numera är stadfästa i stadgan. Avsikten med samtliga bestämmelser i förordning nr 44/2001 är att, inom ramen för förordningens syfte, se till att rätten till försvar enligt artikel 47 i stadgan iakttas i de förfaranden som leder till domstolsavgöranden (se dom av den 11 september 2014, A, C-112/13, EU:C:2014:2195, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

46 När det gäller frågan om under vilka omständigheter det förhållandet att ett beslut av en domstol i en medlemsstat har fattats i strid med processuella rättigheter kan utgöra ett skäl att vägra erkännande enligt artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, har domstolen fastställt att den regel om ordre public som föreskrivs i denna bestämmelse endast kan komma i fråga om ett sådant åsidosättande innebär att ett erkännande av den berörda domen i den stat där den görs gällande skulle innebära ett uppenbart åsidosättande av en rättsregel av grundläggande betydelse i unionens rättsordning och således i den medlemsstatens rättsordning (se dom av den 16 juli 2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 50).

47 Domstolen påpekar även att den ordning med erkännande och verkställighet som föreskrivs i förordning nr 44/2001 vilar på det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i unionen. Det är detta förtroende som medlemsstaterna ömsesidigt visar varandras rättssystem och domstolar som gör det möjligt att – vid en felaktig tillämpning av nationell rätt eller av unionsrätten – anse att det system med rättsmedel som tillhandahålls i varje medlemsstat, kompletterat med möjligheten att begära förhandsavgörande i artikel 267 FEUF, ger enskilda ett tillräckligt skydd (se dom av den 16 juli 2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 63).

48 Förordning nr 44/2001 vilar nämligen på den grundläggande tanken att enskilda i princip ska använda samtliga tillgängliga rättsmedel i ursprungsmedlemsstaten. För att på förhand förhindra ett åsidosättande av grunderna för rättsordningen ska enskilda använda samtliga tillgängliga rättsmedel i ursprungsmedlemsstaten, såvida inte särskilda omständigheter gör det alltför svårt eller omöjligt att använda rättsmedlen i den medlemsstaten (se dom av den 16 juli 2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 64).

49 I det nationella målet framgår det av begäran om förhandsavgörande att det angripna beslutet inte har någon rättsverkan mot en tredje man innan denne informerats om beslutet och att det ankommer på de sökandeparter som vill göra beslutet gällande att se till att detta beslut vederbörligen delges de tredje män som berörs och att visa att delgivningen verkligen har ägt rum. Dessutom kan en tredje man som inte var part i förfarandet inför domstolen i ursprungsstaten, när detta beslut har delgetts honom eller henne, överklaga nämnda beslut där och yrka att beslutet ska ändras eller upphävas.

50 Detta system för rättsligt skydd återspeglar de krav som domstolen ställt upp i sin dom av den 2 april 2009, Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, punkterna 42 och 44), med avseende på de processrättsliga skyddsregler som ger en berörd tredje man en faktisk möjlighet att angripa en åtgärd som beslutats av domstolen i ursprungsstaten. Nämnda system kan således inte anses strida mot artikel 47 i stadgan.

51 Domstolen erinrar även om att den, i dom av den 23 april 2009, Draka NK Cables m.fl. (C-167/08, EU:C:2009:263, punkt 31), har fastställt att en borgenär som har fordringar mot en gäldenär inte kan söka ändring av ett beslut med anledning av en ansökan om verkställighetsförklaring när borgenären inte formellt uppträtt som part i det mål som föranlett en annan borgenär med fordringar mot samma gäldenär att ansöka om nämnda förklaring.

52 Om domstolen i den medlemsstat där en dom görs gällande skulle kunna pröva om de eventuella rättigheter föreligger som en tredje man – som inte var part i förfarandet inför domstolen i ursprungsmedlemsstaten – gör gällande mot erkännande och verkställighet av den utländska domen, skulle detta kunna medföra att den domstolen var tvungen att pröva om domen var välgrundad.

53 Av detta följer att den argumentation som Rūdolfs Meroni lagt fram vid den hänskjutande domstolen skulle kunna föranleda den domstolen att företa en prövning som uppenbart skulle strida mot artiklarna 36 och 45.2 i förordning nr 44/2002, enligt vilka en utländsk dom aldrig får omprövas i sak.

54 Mot bakgrund av ovanstående ska den fråga som ställts besvaras enligt följande. Artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, tolkad mot bakgrund av artikel 47 i stadgan, ska, under sådana omständigheter som de i det nationella målet, tolkas så, att erkännande och verkställighet av ett beslut som meddelats av en domstol i en medlemsstat, utan att en tredje man vars rättigheter kan komma att påverkas av beslutet har hörts, inte ska anses uppenbart strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där beslutet görs gällande och mot rätten till en rättvis rättegång i den mening som avses i dessa bestämmelser, under förutsättning att det är möjligt för honom eller henne att göra sina rättigheter gällande inför den domstolen.

Rättegångskostnader

55 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

På dessa grunder beslutar domstolen (första avdelningen) följande dom:

Artikel 34.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, tolkad mot bakgrund av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska, under sådana omständigheter som de i det nationella målet, tolkas så, att erkännande och verkställighet av ett beslut som meddelats av en domstol i en medlemsstat, utan att en tredje man vars rättigheter kan komma att påverkas av beslutet har hörts, inte ska anses uppenbart

strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där beslutet görs gällande och mot rätten till en rättvis rättegång i den mening som avses i dessa bestämmelser, under förutsättning att det är möjligt för honom eller henne att göra sina rättigheter gällande inför den domstolen.

Underskrifter